

Søgubýgdin Sandavágur fer í ár at hýsa Vestanstevnuni. Í hesum sambandi hevur Sosialurin heitt á Sigurd Petersen, fyrrverandi skúlastjóra, um at siga eitt sindur frá bygðini

Úr Sandavági

EDVARD JOENSEN

Sandavágur er gomul bygð, sum til ber at siggja í trim-um útgrevstrum, sum verið hava í Sandavági.

Fyrsti grevsturin var í Eingjartoftum. Ivaleyst hava fólk vita um, at bústaður hevur verið har, tí er staðið nevnt soleiðis.

Men í 1917 var rúnarsteinurin funnin í bónum har uppi, og hann var beinleiðis orsøkin til, at grívið varð.

Sigurd Petersen greiðir soleiðis frá um, tá steinurin varð funnin.

Um veturin 1916 - 1917 vóru tveir mans farnir at arbeiða í bónum har uppi. Teir varnaðust hendan steinin, men góvu honum ikki meira gætur enn, at teir ruddaðu hann eitt sindur av vegnum, so hann ikki tarnaði arbeiði teirra.

Har lá steinurin so í bónum, meðan regn og vindur vaskaðu moldina av honum.

Várið eftir, í 1917, setti ein maður, Martin á Mýr-uni, seg við leypu sínum at hvíla við steinin. Hann hugdi at honum og varnaðist, at okkurt var skrivað á.

Boð vórðu send eftir Mikkjal á Ryggi at vita, um hann dugdi at týða tað, á steininum stóð.

Mikkjal hevði verið á háskúla í Danmark og har helst lært okkurt smávegis um rúnaskrift. Og hildið varð, at hetta mundu vera rúnir, sum á steininum vóru.

Soleiðis var eisini. Og Mikkjal á Ryggi týddi skriftina.

Seinni hava serfrøðingar eisini týtt tað, á steininum stendur, og tað vísti seg at passa stórt sæð, sum Mikkjal á ryggi hevði sagt.

Á steininum stendur: »Thorkil Óundarson, eystmaður av Rogalandi, bygdi henda stað fyrst.«

Hetta er av summum tikið fyrri, at hesin Thorkil var fyrsti maður, sum búsettist í Sandavági.

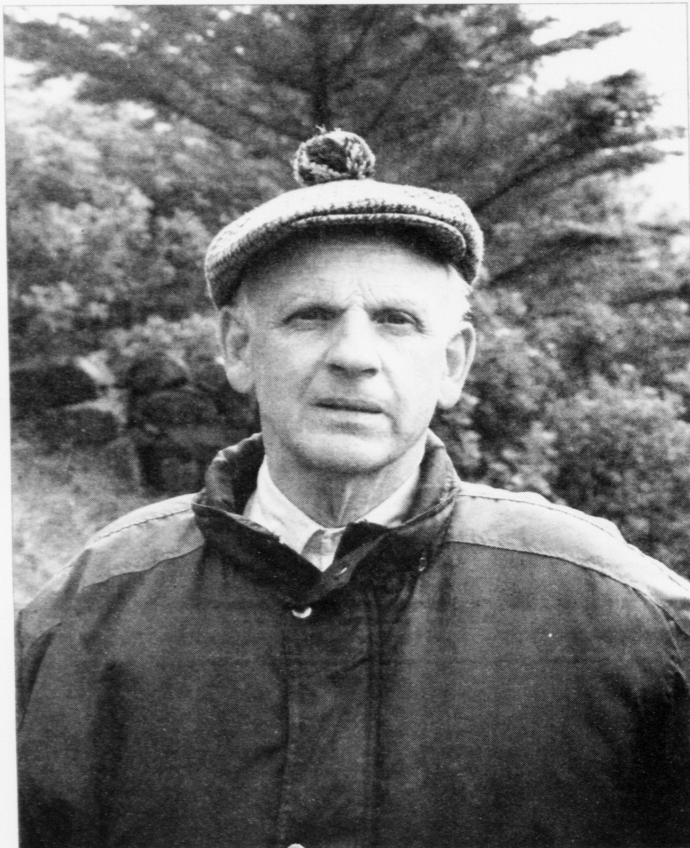
Men so er ikki, heldur Sigurd Petersen. Tað ber ikki til, tí rúnirnar eru yngri rúnir, og steinurin dagfestur til umleið ár 1200.

Og tað ljóðar útrúglt, heldur Sigurd Petersen, at einki hevur verið bygt í Sandavági áðrenn ta tíð.

Gamla bygðin í Sandavági hevur helst verið á Sondum.

Tí verður mett, at Thorkil var fyrstur, sum flutti úr gomlu bygðini niðan í Eingjartoftir, og at tað er hesin býlingur, hann bygdi fyrst.

Sigurd Petersen heldur tað eisini verða lítið sann-

Sigurd Petersen

(Mynd: Edvard Joensen)

líkt, at fyrsti maður í Sandavági skuldi fara niðan í hagan at búgva heldur enn niðri við sjógvin.

Tað er væl veðurbetri niðri í gomlu bygðini, sigur Sigurd Petersen.

Steinurin, sum reistur varð Thorkili, stendur nú frammi í kóri í Sandavágs Kirkju.

Tveir aðrir útgrevstrar hava verið í Sandavági, har bústaðir eru funnin. Uppi við Geil og Yviri á Toft.

Men í øllum trimum før-urum er lagt oman yvir aftur, soleiðis at í dag liggur einki opið av tí, grívið er.

Jarðarviðurskipti

Nógv jörð - 48 stórar merk-ur - liggur til Sandavágs, og bóndur hava altíð búið á Sondum. Hetta er alt ognar-jörð uttan hálvtríðja mörk, sum liggur á Sandasiðuni.

Gomul húsanøvn í Sandavági er til dømis: við Á, við Anna, á Lofti, í Haralds-stovu, á Fløtti, Bartalsstova og Eyðansstova.

Sandabøndur áttu so jørðina báðum megin, líka til lógmenninir komu.

Sandajørðin í dag er av

Giljanesi líka norður á Slættanes.

Fýra eru hagapartarnir á Sondum. Giljar, Sund, Oyr-argjógv og Slættanes.

Allan hendan hagan røkti seyðamaðurin á Sondum einsamallur, so tað var ikki smávegis.

»Í dag rópa vit tað Sanda-hagarnir, meðan teir gomlu róptu tað Sandavágssíðu,« sigur Sigurd Petersen.

Og í kvæðinum stendur,

Gamli Skúli í Sandavági verður í dag brúktur til teir yngstu flokkarnar.

Í hesum skúlanum hava bæði Hans Andrias Djurhuus og frásøgumaður okkara, Sigurd Petersen verið lærarar.

(Mynd: Edvard Joensen)

in, sum var hagin, lógmenninir fingur, ella kanska í ávisan mun tóku.

Sjórænarar

Sum so manga staðni vóru eisini sjórænarar í Sandavági. Og teir hava verið rættiliga aktivir eisini, sigur Sigurd Petersen.

Og sum aðrastaðni hava sandavágssíðu eisini hildið vakt fyrri at verða fyrirreikað og sleppa til rýmingar, um slíkir gestir vóru væntandi.

Vakhús er eitt, og Manssetur eitt annað.

Møguleikin var stórir fyrri, at hesi ófriðarskipini endaðu á Sandavági. Ópið er til havs, og streymviðurskiptini soleiðis, at alt endar undir landinum her, sigur Sigurd Petersen.

Bæði skip, sum komu vestan fyrri Sandoyanna og gjøgnum Hestfjörð, bórust av streyminum hendanvegin.

Komu skipini vestan fyrri Kirkjubónes á vestfallinum, var ógvuliga sannlíkt, at tey endaðu á Sandavági.

Kendasta sjórænarasøgan úr Sandavági man vera tann, tá sjórænararnir skuldu fara við lógmansdóttirini.

Velbastaðmenn loðsaðu eitt skip, sum teir hildu vera friðarligt handilsskip, á Sandavág.

Men komnir í land vístu skipsmenninir seg at vera alt annað enn friðaligir. Teir gjørdust óflýggjaligir, og vildu hava lógmansdóttirina við sær umborð aftur.

Løgmaður mátti goyma hana av vegnum í einum torvli.

Men tað hóvaði sjórænar-unum so illa, at teir ikki fingur gentuna, at teir hóttu við at brenna bygðina av.

Og teir høvdu eisini fært tjørutunnur í land at festa í við.

So sperdur var lógmaður, at hann sendi boð til Miðvágs eftir presti at hjálpa sær.

Presturin var eingin annar enn tann gitni Peder Arreboe. Og hann dugdi meira enn tey flestu.

Hann gekk at sjóvarmála-num og skrivaði í sandin. Óveður kom við stormi av landinum, skipini róku til havs, og Sandavágs bygð var bjargað.

Um hesa hendingina hevur Hans Andrias Djurhuus seinni skrivað sjónleikin »Lógmansdóttirini á Steig.«

Hans Andrias Djurhuus var lærari í Sandavági frá 1909 til 1916.

Nevnast kann, at meðan Hans Andrias Djurhuus var lærari í Sandavági, varð hann valdur fyrsti formaður í Sandavágs Kommunu.

Grind

Í dag er annað, sum kemur hendanvegin við streyminum, sigur Sigurd Petersen. Hann hugsar um grindirnar, sum koma sama veg sum sjórænararnir.

Varð grind funnin á Døl-unum, varð bara at biða eftir vestfallinum, so kom hon undir Vágalandið.

»Tá eg var smádrongur, var tað púra síkkurt, at grind, sum varð funnin á Dølunum, kom altíð hendanvegin.«

Bara hon ikki var ov vestalaga á, datt hon inn um streymin, og so var í lagi.

Tað ráddi bara um at hava hana so mikið innalaga, at hon var innan fyrri Prest-tanga. So var hon í pottinum, greiðir Sigurd Petersen frá.

